

PRECIZĂRI

privind avizarea existenței cazurilor de forță majoră și influența acestora asupra executării obligațiilor comercianților – atribuție legală a CCIR și a Camerelor județene

Potrivit legii¹, CCIR și Camerele județene *avizează, la cerere, pentru societățile românești, pe bază de documentație, existența cazurilor de forță majoră și efectele acestora asupra executării obligațiilor comerciale internaționale.*

Nici CCIR și nici Camerele județene nu sunt abilitate să declare sau nu la nivel național/internațional o anumită situație ca fiind o situație sau un caz de forță majoră.

Sigurul atribut al CCIR și al Camerelor județene este de a analiza, la cererea comercianților, și a aviza sau nu, existența forței majore – privită exclusiv din perspectiva efectelor și influenței acesteia asupra executării obligațiilor rezultate dintr-un contract comercial.

Astfel, pentru a putea aviza existența forței majore, trebuie să existe un contract, care să conțină o clauză de forță majoră, și ale cărui obligații nu pot fi îndeplinite din cauza obiectivă a intervenirii faptului definit ca forță majoră și care împiedică executarea obligațiilor contractuale.

Potrivit Codului civil, *dacă legea nu prevede altfel sau părțile nu convin contrariul, răspunderea este înlăturată atunci când prejudiciul este cauzat de forță majoră*, care este definită ca fiind *orice eveniment extern, imprevizibil, absolut invincibil și inevitabil*.

Răspunderea înlăturată de care vorbește Codul civil este a părții care invocă imposibilitatea de executare a obligațiilor contractuale, iar *prejudiciul* este cel generat co-contractantului urmare neexecuțării obligației de către partea care invocă forță majoră.

¹ Art. 4, lit. j) și art. 28 alin. (2), lit. i) ale Legii nr. 335/2007 privind camerele de comerț din România, cu modificările și completările ulterioare.

Potrivit doctrinei² „evenimentele de forță majoră sunt, de cele mai multe ori, fenomene naturale extraordinare, străine de activitatea și de voința omului, cum sunt cutremurele, inundațiile catastrofale, trăsnetele și alte fenomene naturale neobișnuite. Chiar și unele evenimente sociale extraordinare, provocate de oameni, precum revoluțiile sau războaiile, au fost catalogate drept cazuri de forță majoră. Forță majoră presupune, aşadar, o imprevizibilitate cu caracter obiectiv, chiar absolut. Imposibilitatea de prevedere a unui eveniment se apreciază «luând ca etalon prudența și diligența unei persoane ce depune toată grijă de care este capabil un om în activitatea sa». O împrejurare relativ imprevizibilă, când imposibilitatea de prevedere este doar subiectivă, nu constituie un caz de forță majoră.

În funcție de starea de fapt concretă, se poate reține ca **având efect exonerator de răspundere** chiar și împrejurările care nu sunt nici total imprevizibile, nici total invincibile, dar **constituie obstacole reale pentru executarea obligațiilor izvorâte din contracte**. O asemenea viziune tolerantă față de exigentele clasice ce privesc forța majoră se explică prin faptul că în noile împrejurări **devine imposibilă executarea contractului în condiții normale, rezonabile**. Condițiile actuale în care se desfășoară activitățile de comerț, precum și alte activități menite să stimuleze circuitul civil, tocmai pentru a se oferi stabilitate și a încuraja astfel de activități, impun necesitatea recurgerii la unele extinderi, adaptări sau atenuări ale severității în aprecierea forței majore. Pentru motivele arătate, alături de fenomenele naturale sau sociale care întrunesc trăsăturile caracteristice tradiționale ale forței majore, prin intermediul practicii judiciare s-a admis că pot avea efect exonerator și alte fenomene sociale, cum sunt măsurile luate de organele de stat competente, care, în baza atribuțiilor lor legale, opresc derularea transporturilor (fără culpa părților contractante), cum sunt actele de piraterie sau sabotaj, sau chiar grevele, respectiv conflictele de muncă, dacă acestea fac imposibilă executarea obligațiilor înscrise în contracte.” – s.n.

Majoritatea contractelor (deși nu toate) conțin clauze referitoare la forță majoră, care stabilesc în general ce se întâmplă atunci când ceva extern și imprevizibil împiedică una dintre părți să-și îndeplinească obligațiile agreate.

Unele clauze de forță majoră chiar pot fi prevăzute astfel încât să includă epidemiiile sau pandemiile. Atunci când o clauză de forță majoră este prevăzută

² D.-E. Sîngeorzan, *Răspunderea contractuală în materie civilă și contractuală*, pp. 223-224, pp. 228-229

În sens mai general – chiar fără să includă epidemiiile sau pandemiile, însă prevede orice act sau fapt survenit dincolo de controlul sau voința părților afectate, atunci răspândirea epidemiei sau pandemiei poate fi considerată ca un eveniment de forță majoră. Cu toate astea, o clauză de forță majoră insuficientă, care se referă numai la evenimente naturale, intemperii etc. sau doar menționează sintagma *un eveniment de forță majoră*, ar putea fi considerată ca insuficientă pentru a putea exonera de răspundere.

Cu alte cuvinte, faptul că o clauză de forță majoră acoperă explicit și situația apariției unor epidemii sau pandemii, cum este și cazul Coronavirusului nu este suficient de unul singur. Persoana care încearcă să se bazeze pe aceasta trebuie să demonstreze că nu poate îndeplini contractul din cauza circumstanțelor dincolo de controlul său (generate din cauza virusului). De asemenea, acesta trebuie să demonstreze că nu au putut fi făcute demersuri rezonabile pentru a evita sau a atenua evenimentul sau consecințele acestuia.

În concluzie, nici CCIR și nici Camerele județene nu pot și nu au competența de a declara un eveniment ca fiind de forță majoră sau de a interveni în vreun contract, ci doar aceea de a constata, în baza unei documentații depuse exclusiv de solicitant, în baza unui tarif, existența unei situații de forță majoră ca fapt exonerator de răspundere, din perspectiva efectelor acesteia invocate de către solicitant, în ceea ce privește ne-executarea obligațiilor contractuale.

Nu în ultimul rând, trebuie precizat și faptul că potrivit jurisprudenței în materie, precum și din practica Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă CCIR, este la latitudinea părții care se consideră prejudiciată să ia sau nu în considerare motivele și dovezile (între care și avizul de forță majoră emis de CCIR) prezentate de partenerul contractual în culpă, pentru justificarea neîndeplinirii obligațiilor, ultimul cuvânt avându-l, evident, instanța de judecată.

Camera de Comerț și Industrie a României